

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

Sectio VIII. De Potestate ferendi & mutandi Léges.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

XVIII. Necessitas vel Pietas non est sub Lege. C. 5. de Feriis.

XIX. Necessitas Legem non habet. *Can. sicut de Confecrat. Dist. I. C. 11. Consuetudo non subiacet Legi. C. 2. de Observat. Jejun. Quod non est licitum in Lege, necessitas facit licitum. C. 4. de Reg. Jur.*

XX. Si in dando quod majus est facilis fuit Caritas, fit facilior in concedendo quod minus est, sancta Largitas. *Can. 1. CAUS. XVI. QUÆST. I.*

XXI. Quæ pro tempore certarum remissa sunt consideratione causarum, antiquis deinceps custodienda sunt Regulis. *CAUS. I. QUÆST. VII. Can. 20. post med.*

XXII. Elapso tempore, quo durat Dispensatio, tenetur Quis Juri Communi se subicere, alioquin incurrit pœnas à Jure statutas. C. 34. de Elect. in VI.

XXIII. Dispensatio non reddit licitum quod erat illicitum. C. 54. de Elect. GLOS. in verbo retinere, quod restringendum ad Dispensationem invalidam.

XXIV. Publicè expedit, Legis vinculum quandoque relaxare, ut plenius, eventibus casibus & necessitatibus, pro communi utilitate satisfiat. C. 18. Sess. XXV. de Refor.

XXV. Frequentius Legem solvere, exemploque potius, quam certo Personarum, Rerumque delectu, Petentibus indulgere, nihil aliud est, quam unicuique ad transgrediendas Leges aditum aperire. *ibid.*

XXVI. Discretio noscitur esse omnium Virtutum Mater. C. 1. de Offic. Custod.

XXVII. Utilius Scandalum nasci permittitur, quam Veritas, seu Jus Commune, indispensabile relinquatur. C. 3. de Reg. Jur. juncta Gloss.

XXVIII. Per Constitutionem factam à Prædecessore, non admittitur Successoribus dispensandi facultas. C. 20. de Elect.

XXIX. Aliquando cum eo, qui peccat, dispensatur, cum eo verò, qui non peccat, non dispensatur. C. 6. de Bigam.

Ceteræ Regulæ circa Dispensationes, quæ plurimæ supersunt referendæ, colliguntur in *Traçtatu speciali de Dispensationibus*, *Traçtatu de Jurisdictione Ecclesiastica* annexo veluti illius appendice. Quæ autem hic relatæ sunt, sufficere videntur ad ea, quæ scitu necessaria circa Dispensationes in genere consideratas, prout nunc duntaxat spectantur, docenda, probandaque.

SECTIO VIII.

De Potestate ferendi & mutandi Leges.

I. Extrà territorium Jus dicenti non paretur impunitè. *in VI. de Constitutionibus Cap. Ut Animarum Lib. I. Tit. II. Cap. 2.*

II. Prædecessor nullum Successoribus potest præjudicium afferre, qui pari imò eadem potestate functuri sunt. *de Elect. Cap. Innovit Lib. I. DECR. Tit. VI. Cap. 20.*

III. Non habet imperium Par in Pare. *ibid.*

IV. Lex Superioris per Inferiorem tolli non potest. *CLEMENT. Ne Romani init. de Elect. Lib. I. CLEMENT. Tit. III. Cap. 2.*

V. Novis morbis nova convenit antidota præparari. *Appendice CONC. LATER. Parte 23. Cap. 5. fin. Idem habetur. C. 5. de Juram. Calumn.*

VI. Non debet reprehensibile iudicari, si Canonum Conditor, Canones à se vel à suis Prædecessoribus editos, vel aliqua in eisdem contenta Canonibus, revocare, modificare vel suspendere studeat, si ea obesse potius viderit, quam prodesse. *Extravaganti JOANNIS XXII. Quia nonnumquam de Verb. significatione. Cap. 2. Init.*

VII. Contrà diversa experimenta morborum, varia convenit medicamenta invenire. *ibid. Cap. 6.*

VIII. Supervenientibus novis morbis novas expedit invenire medicinas. *Appendice CONCILII LATER. Parte 31. Cap. 6.*

IX. Non debet reprehensibile iudicari, si secundum varietatem Temporum, Statuta quandoque varientur Humana, præsertim, cum urgens necessitas vel evidens utilitas id exposcit. *ibid. de Consanguinitate Cap. Non debet. LIB. IV. DECR. Tit. XIV. Cap. 8.*

X. Plerumque pariunt Novitates discordiam; præsertim, dum ab eo quod diu æquum visum est, per novam Constitutionem receditur; nec quare recedatur, utilitas evidens vel alia causa subest. *EXTRAVAGANTIUM COMMUNIUM Privilegiis. Cap. Inter cunctas. S. 1. Sanè fn. LIB. V. Tit. de Privilegiis. Cap. 1.*

XI. Quis aut Leges Principum, aut Regulas Patrum, aut Admonitiones Modernas dicit debere contemni, nisi qui impunitum sibi tantum æstimet transire commissum. *DIST. LIV. Cap. 11. Quis aut Leges.*

XII. Decessorum Statuta sicut legitima & justa Successorem custodire convenit. *CAUSA XXV. QUÆST. II. Cap. 19. Decessorum.*

XIII. Debet verò Successor Statuta malè facta corrigere. *ibid. fn.*

XIV. Justitiæ ac rationis ordo suadet, ut qui sua à Successoribus desiderat Mandata servari; Decessoris sui voluntatem & Statuta custodiat. *ibid. & CAUSA XXV. QUÆST. I. Cap. 25. Justitiæ.*

XV. Verbum *Satuit* Legem perfectam non ceptam significat. *CAUSA XXXIII. QUÆST. III. de Penit. Dist. I. Cap. 17. Hac. fn.*

XVI. Superior Reum se antè conspectum Divini Judicis noverit esse, qui nititur utiliter finita rescindere, ac roborata quolibet ausu violare. *CAUSA XXXV. QUÆST. IX. Cap. 2. Loci. post init.*

XVII. Si Superior ea, quæ malè usurpantur, negligenter omittit, excessus viam procul dubio aliis aperit. *ibid. fn.*

XVIII. Bonis Sacerdotum Moribus est inimicum, niti quempiam quacumque rationis excusatione, & quæ benè ordinata sunt rescindere, & exemplo suo docere ceteros sua quandoque post se Constituta dissolvere. *CAUSA XXV. QUÆST. II. Cap. 7. Institutionis. fn.*

XIX. Aliquando statuitur, ut Constitutio singulis annis in Communi Audientiâ aliquorum recitetur. *de Locato & Conducto. Cap. Ex Rescripto. fn. LIB. III. DECR. Tit. XVIII. Cap. 1.*

XX. Necessè est vigilantissimè providere repulso tempore, ut quicquid ab antiquis Patribus statutum de tramite Canonico quarumdam Personarum temeritate cernitur immutatum, revocetur in statum pristinum, ut possint malè admittà corrigi, & non admittenda damnari. *CONCIL. TURONENSE II. an. 567. in Præfat. Tom. V. CONCIL. p. 852.*

XXI. Magna est in severitate Pietas, per quam tollitur peccandi facultas: nam ubi infana Libertas generat vulnera, Sacerdotalis Districtio dat medelam. *ibid.*

XXII. Cessante causâ cessat effectus. *De Appellationibus. Cap. Cùm cessante. Lib. II. DECR. Tit. XXVIII. Cap. 60. init. & de voto. Cap. Magna. S. ult. laborem. Lib. III. DECR. Tit. XXXIV. Cap. 7.*

XXIII. Cessante prohibitione cessat effectus. *De Consanguinitate. Cap. Non debet S. Cùm igitur. Lib. IV. DECR. Tit. XIV. Cap. 8.*

XXIV. Generaliter omni Constitutioni derogandum est, quæ absque mortali peccato non potest observari. *De Præscriptionibus. Cap. Quoniam S. Cùm generaliter Lib. II. DECR. Tit. XXVI. Cap. 20. quod est ult.*

XXV. Quod pro necessitate temporis statutum est, cessante necessitate debet utique cessare. *CAUSA I. QUÆST. I. Cap. 41. Quod pro init. & CAUSA IX. QUÆST. I. Cap. 5. Ordinationes. S. ult. Quis, med.*

XXVI.

XXVI. Quod necessitate aliquoties indultum est, necessitate cessante, in autoritate summam non est permittum. CONCIL. ROM. sub JOANNE IX. anni 904. Cap. 3. TOM. IX. CONC. p. 503.

XXVII. Juri Communi per speciale Privilegium, vel contrarium Consuetudinem, aliquid detrahi potest. de *Judiciis*. Cap. *Novit*. LIB. II. DECR. TIT. I. Cap. 13.

XXVIII. Ad Conditorum Canonum non est dubium pertinere, cum Statuta à se vel Prædecessoribus suis edita obesse percipit potius, quam prodesse; ne ulterius obesse valeant, providere. *Extravag. JOANNIS XXII. Ad Conditorum de Verb. signif. Extravag. JOANNIS XXII. TIT. XIV. Cap. 3.*

S E C T I O IX.

Quomodo utendum autoritate Legum, aliâque quavis simili in Responsis Canonicis.

I. IN Jure Canonico quædam sunt, quæ plurimum habent Faci, parum Juris. De *concessione Præbendæ*. Cap. *Cum nostris*. §. *Auditor*. GLOSSA colligit. LIB. III. DECR. TIT. VIII. Cap. 6.

II. Autoritates, quæ adhibentur ad probandum Jus, licet aliquando diversæ sint, non tamen semper adversæ sunt. De *his, quæ sunt à majori parte Capituli*. Cap. *Apostolica*. LIB. III. DECR. TIT. X. Cap. 7.

III. CAUS. III. QUÆST. V. Cap. 15. (quod suspectum) NICOLAUS I. utitur autoritate *Justiniani*.

IV. Argumentis & Collationibus frequenter latens Veritas aperitur. *Extravagantium JOANNIS XXII. de Verb. Significatione* Cap. *Quia nonnunquam* §. 2. *nos autem*. in. *seu Titulo XIV. Cap. 2.*

V. Romano Pontifici non est facile super aliquâ recertum dare Responsum, cum autoritates Sanctorum Patrum etiam sunt diversæ. De *Decimis*. Cap. *Cum sint*. LIB. III. DECR. TIT. XXV. Cap. 18.

VI. In hujusmodi dubitatione ad Consuetudinem recurrendum. *Ibid.* §. & *ideq.*

VII. Ubi Canon non excipit, nec nos excipere debemus. DIST. LV. Cap. 13. *Si Evangelia*. GLOSSA colligit. verbo *excepisse*. & CAUS. II. QUÆST. V. Cap. 20. *Consulisti*. etiam GLOSSA colligit.

VIII. Ubi Jus non excipit, nec nos excipere debemus. de *Conjugio Leprosorum* Cap. *Quoniam*. §. *Quod si*. in. GLOSSA colligit. LIB. IV. DECR. TIT. VIII. Cap. 2.

IX. Licet allegare Leges Principum. de *Testib.* Cap. *In nomine* GLOSSA colligit. LIB. II. DECR. TIT. XX. Cap. 2. & juxta illas negotia Ecclesiastica judicare docet, *ibid.* S. GREGORIUS.

X. Jura Canonica & Civilia sequentes districtius inhibemus. C. 28. de *Testib.* ab INNOCENTIO III. de sumptum.

XI. Lex Secularium Principum Responso Canonico aliquando efficax affert Argumentum. De *Sent. Excom.* Cap. *In audientia*. in. LIB. V. DECR. TIT. XXIX. Cap. 25.

XII. Argumentum à contrario sensu valet aliquando in Juribus. De *Frigidis & Maleficiatis*. Cap. *Fraternitatis*. GLOSSA colligit. verbo *nos autem* & verbo *solutam*. LIB. IV. DECR. TIT. XV. Cap. 6.

XIII. Cum hoc sit in Jure Civili expressum, quod licitè fieri possit, Respondemus. De *Causâ Possess.* Cap. *Ad ultimum* in. LIB. II. DECR. TIT. XII. Cap. 2. CÆLESTINUS III.

XIV. Legali Provisione decretum est, tam momenti quam proprietatis causam, sub uno eodemque Judice debere cognosci. *ibid.* S. GREG.

XV. Utriusque Juris Argumenta nos docent ea, quæ in principio ad medium & ad finem; illa verò, quæ in medio ad finem atque principium, & ea, quæ in fine ad utrumque vel eorum alterum sæpè referri. In VI. de *Verb. signif.* Cap. *Exiit*. §. 5. in *primis* Tom. 1.

post medium. LIB. V. TIT. XII. Cap. 3. NICOLAUS III.

XVI. Cum Leges Sæculi hoc habent, quod valde videtur injustum, dicendum, quia Lege Dèi, non autem Lege hujus Sæculi vivimus. de *Testamentis*. Cap. *Filius*. LIB. III. DECR. TIT. XXVI. Cap. 5.

Vide GONZALEM in nota 5. ubi citat Textus, qui jubent, Leges Sæculares custodiri, alios qui vetant; conciliatque utrosque dicendo, quòd illi cadunt in Leges justas, isti verò in Leges injustas.

S E C T I O X.

An & Quomodo Leges observari debeant?

I. QUI scit, se quibusdam esse Præpositum; sicut non vult gravis oneris sarcinam ferre, ita non audeat, alii importabile pondus imponere. CAUS. II. QUÆST. VI. Cap. 14. *Qui scit. medium*.

II. Parum esset condere Jura, nisi essent qui ea debita executioni demandarent. In VI. de *Statu Regularium*. Cap. *Periculoso*. §. *ult. & quomodo*. LIB. III. DECR. TIT. XVI. Cap. *unio*.

III. Dignum est, ut qui similem cum aliis vitam suscipiunt, similem sentiant in Legibus Disciplinam. de *Statu Monachorum* Cap. *Recolentes*. §. *Si enim*. LIB. III. DECR. TIT. XXXV. Cap. 3.

IV. Frustrà Legis auxilium invocat, qui committit in Legem. de *Usuris*. Cap. *Quia*. in. LIB. V. DECR. TIT. XIX. Cap. 14. & de *Sent. Excommun.* Cap. *Contingit*. §. *verum in*. LIB. V. DECR. TIT. XXXIX. Cap. 45. & de *Elect.* Cap. *Bona memoria*. in. *int. med.* LIB. I. DECR. TIT. VI. Cap. 23.

V. Quæ ad perpetuam utilitatem generaliter instituta sunt, nullà commutatione variantur. CAUS. XXV. QUÆST. I. Cap. 3. *Quæ ad perpetuam. in.*

VI. In omni Edicto intelliguntur justæ excusationes. de *Sent. Excom.* Cap. *De Cetero*. GLOSSA colligit. LIB. V. DECR. TIT. XXXIX. Cap. 11.

VII. Non debet una eademque res, seu substantia, diverso Jure censer. de *Privilegiis*. Cap. *Quia circa*. §. *Super quo. in.* LIB. V. DECR. TIT. XXXIII. Cap. 22. & de *Decimis*. Cap. *Cum in sua. in.* LIB. III. DECR. TIT. XXX. Cap. 33.

VIII. Majus Bonum minori Bono præponitur. de *Regularib.* Cap. *Licet*. §. *Si verò*. LIB. III. DECR. TIT. XXXI. Cap. 18.

IX. Communis utilitas speciali utilitati præfertur. *ibid.*

X. Cum Leges fuerint institutæ & firmatæ, non licebit Judici de ipsis judicare, sed secundum ipsas. DIST. IV. Cap. 3. *In istis. in.*

XI. Turpis est omnis Pars suo Universo non congruens. DIST. VIII. Cap. 2. *Quæ contra. in.* De *Sponsâ duorum*. Cap. *Tuas*. §. *Ne verò* LIB. IV. DECR. TIT. IV. Cap. 5.

XII. In toto Partem contineri non est dubium in VI. de *Reg. Juris*. Regulâ 80.

XIII. Quod alii aggregatur, ipsius naturam imitari debet. de *Statu Monach.* Cap. *Recolentes*. §. *ceterum* GLOSSA verb. *Coaptent*. colligit LIB. III. DECR. TIT. XXXV. Cap. 3.

XIV. Quæ contra Leges fiunt, non solum inutilia, sed etiam pro infectis habenda sunt. CAUS. XXV. QUÆST. II. Cap. 13. *Imperiali. in.*

XV. Quæ contra Jus fiunt, debent utique pro infectis haberi. In VI. de *Reg. Jur.* Regulâ 64.

XVI. Factum contra Legem prohibentem, vires non obtinet. in VI. de *Pœnitentiis* Cap. *Indulgentia*. GLOSSA colligit. LIB. V. TIT. X. Cap. 3.

XVII. Multa fieri prohibentur, quæ, si facta fuerint, obtinent roboris firmitatem. de *Regularib.* Cap. *Ad Apostolicam*. §. *Questionib. in.* LIB. III. DECR. TIT. XXXI. Cap. 16.

XVIII. Illa nonnunquam finenda sunt, quæ, si ceterorum confet integritas, nocere sola non valent. CAUS. I. QUÆST. VII. Cap. 23. *Est. in.*